QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

Onorevoli Imhallef Dr. Joanne Vella Cuschieri
B.A. Mag. Jur. (EUR. LAW.), LL.D.

Seduta tal-Gimgha, 8 ta' Novembru 2019

Appell numru: 58/17
Wara sentenza tal-Arbitragg Mandatorju M4247/2015SC
datata 11 ta' Ottubru, 2017

Citadel Insurance plc kif surrogata fid-drittijiet tal-assikurat taghha Julian Briffa u l-istess Julian Briffa

vs.

Vincent Spiteri u s-socjeta' Gasanmamo Insurance Limited, illi interveniet fil-kawza wara d-digriet tal-21 ta' April 2015

Il-Qorti

1. Illi dan huwa appell minn decizjoni ta' Arbitragg Mandatorju datata 11 ta' Ottubru, 2017 fejn gie deciz kif isegwi:

'Illi ghalhekk ghar-ragunijiet fuq deskritt, l-arbitru jikkonkludi illi l-incident tat-traffiku illi sehh nhar is-17 ta' April 2012 fl-ajruport internazzjonali ta' Malta bejn il-vetturi bin-numri ta' registrazzjoni JBV-044 u DGY-078, sehh unikament minhabba tortijiet attribwibbli lill-intimat Vincent Spiteri, u billi

fl-umli fehma tal-arbitru l-quantum tad-danni reklamati gie sodisfacentement ippruvat, jillikwida d-danni fl-ammont ta' €2,896.33 u konsegwentement jikkundanna lill-intimat Vincent Spiteri sabiex ihallas lir-rikorrenti s-somma msemmija ta' €2,896.33 bl-imghaxiiet relattivi mit-23 ta' Marzu 2013.'

2. Illi l-lodo appellat nghata wara li l-appellati rikorrenti Citadel Insurance pls noe et. sostnew li sehh incident awtomobilistiku nhar is-17 ta' April 2012 fl-ajruport internazzjonali ta' Malta fiz-zona maghrufa bhala *Apron* numru 9 fil-Gudja, liema incident sehh bejn il-vettura bin-numru ta' registrazzjoni DGY-078 misjuqa mill-intimat Vincent Spiteri u l-vettura bin-numru ta' registrazzjoni JBV-044 proprjeta' tar-rikorrent appellat Julian Briffa. Konsegwenza ta' hekk ir-rikorrenti jsostnu li sofrew danni fl-ammont ta' €2,896.33 oltre l-imghaxijiet relattivi w'l-ispejjez legali. Huma jinsistu li l-incident sehh b'responsabbilta' tal-intimat Vincent Spiteri.

Fir-risposta tieghu l-appellant Vincent Spiteri eccepixxa illi fl-ewwel lok li l-azzjoni hija preskritta ai termini tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta u cioe' bil-preskrizzjoni ta' sentejn, li jrid jigi ppruvat liema vettura kienet involuta fl-incident de quo u li fil-mertu huwa ma huwiex responsabbli ghall-incident b'dana li m'ghandux jigi kundannat ihallas id-danni pretizi mir-rikorrenti.

4. Rat illi l-intimat Vincent Spiteri appella mid-decizjoni u ressaq zewg aggravji kif isegwi:

i) L-arbitru ghamel apprezzament zbaljat tal-provi li ngiebu quddiemu primarjament fir-rigward tal-piz probatorju li nghata lir-rapport tal-Pulizija;

ii) L-arbitru naqas milli jaghmel referenza ghat-tieni eccezzjoni migjuba mill-appellant, u cioe' illi s-socjeta' appellata kellha tipprova liema vettura kienet fil-fatt involuta fl-incident de quo, bil-konsegwenza illi din l-eccezzjoni ma gietx studjata u kkonsidrata fid-dawl tal-provi migbura.

5. Rat illi r-rikorrenti appellati rrispondew li fil-mertu l-lodo appellat huwa gust u jimmerita li jigi konfermat. Jinsistu li l-apprezzament maghmul mill-prim'istanza ma ghandux jigi disturbat sakemm ma jezistux ragunijiet gravi biex tali apprezzament jigi varjat u li f'dan il-kaz ma jezistux ragunijiet gravi li jimmeritaw tali varjazzjoni.

6. Semghet it-trattazzjoni tal-appell tal-partijiet fis-seduta tat-28 ta' Gunju, 2019 u ddiferiet l-appell ghad-decizjoni ghal-lum.

Konsiderazzjonijiet

7. Illi l-Arbitru wasal ghad-decizjoni tieghu dwar l-incident awtomobilistiku hawn fuq deskritt wara li kkunsidra kif isegwi:

'Dan l-arbitraġġ jikkonċerna inċident tat-traffiku illi sehh nhar is-17 ta' April 2012, fl-ajruport internazzjonali ta' Malta fiz-zona magħrufa bħala *Apron* numru 9 fil-Gudja, li sehh bejn il-vettura bin-numru ta' reġistrazzjoni DGY-078 misjuqa mill-intimata w dik bin-numru ta' reġistrazzjoni JBV044, proprjeta' tar-rikorrenti Julian Briffa.

Illi fil-proċeduri odjerni qed jintalab dikjarazzjoni illi l-intimata kien jahti unikament ghall-incident mertu tal-kawza w li konsegwentement jigi kkundannat ihallas id-danni fl-ammont komplessiv ta' elfejn tmien mija sitta u disgħin euro tlieta u tletin ċenteżmu (€2896.33), oltre l-imghaxijiet relattivi w l-ispejjez legali.

Illi l-intimat iddefenda ruhu billi eccepixxa illi fl-ewwel lok l-azzjoni hija preskritta ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kap 16, u li *in susidium* illi huwa ma kienx responsabbli ghall-incident mertu tal-kawza u li konsegwentement m'ghandux jigi kkundannat ihallas id-danni reklamati mir-rikorrenti.

Illi permezz ta` rikors intavolat mis-soċjetà assikuratrici GasanMamo Insurance Limited l-istess soċjetà talbet illi tigi awtorizzatha tintervjeni f'dawn il-proceduri *in statu et terminis.*

Illi b'digriet tas-17 ta' Frar 2015 l-imsemmija socjeta' giet awtorizzata illi tintervjeni fil-proceduri odjerni, u sabiex tippresenta r-risposta relattiva taghha.

Illi soċjetà' GasanMamo Insurance Limited intavolat risposta bl-eċċezzjonijiet tagħha fejn eċċepit illi t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-istess atturi stante illi l-atturi għandhom iressqu kull prova valida skond il-Liġi li permezz tagħha jippruvaw illi l-inċident seħħ unikament u esklussivament tort tal-intimat u li l-atturi għandhom iressqu kull prova valida skond il-Liġi li permezz tagħha jippruvaw illi l-polza assikurattiva maħruġa mis-soċjetà attriċi fir-rigward tal-vettura JBV-044 tkopri l-istess vettura fiċ-ċirkostanzi tal-inċident.

FATTI

Illi l-inċident mertu tal-kawża sehh nhar is-17 ta' April 2012, fuq ir-runway tal-ajruport internazzjonali ta' Malta ghall-habta tas-7.00 ta' filgħaxija, u z-zewg vetturi kienu jiffurmaw parti minn konvoj ta' vetturi li kienu qed igorru delegazzjoni ta' nies distinti minn pajjiz esteru.

PC 744 Angelo Rowe xhed:

Jiena kont stazzjonat fl-għassa tal-ajruport u fis-17 ta' April 2012 ġew xi nies biex jagħmlu rapport rigward inċident tat-traffiku illi kien seħħ fuq *Apron Number 9.*

Dak inhar kien hemm VIP *carcade* u allura kien hemm permess biex ċerti vetturi joħorġu fuq l-*apron*.

Qed nesebixxi kopja tar-rapport relattiv li qed jiġi mmarkat bħala Dok. AR1 u nikkonferma l-kontenut tal-istess.

Skizz ma sarx għaliex il-vetturi kienu ċċaqalqu w di fatti kienu ġabuhom magħhom l-għassa.

In kontro-eżami PC 744 Angelo Rowe qal:

Jiena ma nafx min joħroġ il-permess biex wieħed joħroġ fuq l-apron, jista' jkun l-MIA jew anki l-AFM.

Il-kulur tal-vettura JBV-044 jiena kkonstajtu b'għajnejja. Id-dettalji tal-vetturi toħroġ mis-sistema filwaqt illi l-ħsarat innizzilhom jiena.

Qed issirli riferenza għar-rapport gia eżebit mir-rikorrenti w anness mal-*istatement of claim*, u senjatament għal fatt illi hemm diskrepanza bejn ir-rapport illi ġibt jiena illum u r-rapport fuq imsemmi, u dana għaliex f'paġna tlieta ta' dak gia eżebit hemm riferenza għall-kulur *"black"* rigwardanti JBV-044 filwaqt illi fir-rapport li ġibt miegħi llum fil-paġna 3/5 Vehicle No. 1 rigwardanti JBV-044 il-kulur Black mhux imniżżel, iżda ngħid illi hemm riferenza għall-kulur f'paġna 4.

Qed niġi mistoqsi għalfejn hemm din id-diskrepanza u ngħid illi jista' jkun illi hija format differenti.

Jiena ċert illi l-vettura tal-marka BMW kienet ta' kulur iswed. Għal dak illi jirrigwarda l-van jiena ma niftakarx.

Ħsara fil-BMW niftakar illi kellha ħsara fuq in-naħa ta' quddiem tad-driver bil-*bumper* maqluħ. Il-van kellu ftit grif fuq in-nahha tal-passiġġier.

Julian Briffa qal:

Dak inhar tal-inċident jiena kont qed insuq il-vettura tat-tip BMW bin-numru ta' reġistrazzjoni JBV-044 u miegħi kelli xi passiġġieri billi din hija *chauffeur driven car*. Dawn in-nies kienu jifformaw parti mid-delegazzjoni mill-Qatar.

L-inċident seħħ fuq l-*apron* fl-ajruport Ħal-Luqa. Jiena kont qed inwassal dawn n-nies sa taħt l-ajruplan. B'kollox kien hemm circa tletin vettura, u konna kollha qed insuqu wara xulxin u skont ir-regolamenti tal-ajruport ħadd ma jista jaqbes u fil-

fatt ikun hemm vettura safra tal-ajruport u kulħadd irid isegwi din il-vettura wara xulxin.

Ftit qabel ma wasalna fejn l-ajruplan ħassejt daqqa minn fuq ir-rota ta' quddiem n-naħa tal-lemin. Mad-daqqa rajt vettura tat-tip Mercedes li ġiet mill-lemin tiegħi u daħlet fija. Mad-daqqa t-tnejn li aħna waqafna. Waqt illi nkunu qed insuqu aħna bilfors irridu insuqu wara xulxin w l-formation tkun forma ta' serp.

Wara l-impatt jiena tkellimt max-xufier u għidtlu kif ġie mill-ġenb iżda ma niftakarx x'kien qal. Ma niftakarx kemm kien hemm vetturi warajja.

Il-vettura l-oħra mad-daqqa qabditli r-rota bil-bumper b'kollox. Id-daqqa jiena niddiskriviha bhala waħda kbira. Fil-ħin tal-inċident jiena kont miexi iżda ma nafx b'kemm kont għaddej bħala speed.

In Kontro-ezami Julian Briffa qal

Il-kulur tal-vettura illi kont qed insuq kienet sewda. Il-vettura hija tiegħi. Billi l-pulizija ma jistgħux jidħlu fuq l-*apron* biex jagħmlu rapport aħna kellna nohorġu u mmorru l-għassa tal-ajruport. Jiena għandi żewġ vetturi illi nuża għad-delegazzjonijiet waħda hija tat-tip BMW u l-oħra hija Mercedes.

Biex taħdem xogħol ta' delegazzjoni irid ikollu permess specjali. Il-Mercedes ghandu permess ġenerali w ghandu "Y" plate. Il-BMW għandu plates privati imma jekk ikun hemm il-bżonn iġibuli permess speċjali.

Fil-ħin tal-incident jiena kelli DVD plate, dawn jingħataw lilna tal-okkazzjoni. Dan il-plate ġabuli ta' Meli Garage. Dawn id-DVD plates meta jingħataw lilna jingħataw biex jitwaħħlu fuq vettura partikolari u f'dan il-każ kien il-BMW. Hekk kif inlestu ix-xoghol aħna nirritornaw il-plates.

Meta għamilt claim ma' l-insurance ma niftakarx jekk ġejtx mitlub inħallas *excess.*

Jiena ma kellix għalfejn ninforma lis-Citadel li kont ser nuza din il-vettura għal xoghol ta' xufier.

Natalino Agius qal:

Jiena naħdem bħala *surveyor* indipendenti. Fil-każ in eżami jiena kont ġejt inkarigat minn *Citadel Insurance* biex neżamina l-vettura bin-numru JBV-044.

Qed nara kopja tas-survey eżebit u mmarkat bħala Dok. C1 u ngħid illi dan id-dokument ħriġtu jiena.

Il-vettura kienet tat-tip BMW 5 Series u kellha l-ħsara fuq il-kantuniera tal-lemin fuq quddiem.

Ir-ritratti kollha illi hemm mehmuża mal-istess rapport kont ħadthom jiena. Il-kulur tal-vettura kienet *dark* blu.

In kontro ezami Natalino Agius qal:

l-*ispray* kien *metallic*.

Ic-*chaissis number* huwa dak illi hemm fir-ritratt Dok C5.

Jiena nikkonferma illi l-vettura kienet blu skura u mhux kif hemm indikat fir-rapport.

Nikkonferma illi kull vettura għandha *chassis number* differenti. Nagħmel riferenza għar-ritratt immarkat bħala Dok C12 u ngħid illi f'dan ir-ritratt juri l-liċenzja tal-vettura w hemm ukoll in-numru tac-*chassis*.

Minkejja illi fir-ritratt C5 parti mac-*chassis* ma tidhirx jiena ngħid illi dakinhar in-numru kien komplet, u jista' jkun illi dan sar minħabba l-*flash.*

Meta rajt il-vettura ma kienx hemm *number plate* u dana kif jidher fir-ritratt C2. Jiena ma nafx għalfejn ma kienx hemm *number plate* fuq il-vettura. Ma nafx jekk kienx hemm *number plate* fuq wara.

Vincent Spiteri qal:

Dak inhar tal-inċident kont qed insuq il-vettura bin-numru DGY-078. L-inċident mertu tal-kawża seħħ fuq l-*apron* tal-ajruport ta' Ħal-Luqa, billi jiena naħdem bħala xufier u dak inhar kont qiegħed inġorr il-Kap tad-Delegazzjoni tal-Qatar.

Jiena ħejjejt skeċċ ta' kif qed ngħid illi seħħ l-inċident u qiegħed nippreżenta kopja li qed tiġi mmarkata bħala Dok VC1.

Jiena jkolli xogħol fejn inġorr nies distinti regolarment, u l-biċċa l-kbira jiena insuq il-*head of delegation* kif ġara f'dan il-każ.

Meta nkun qed insuq lil *head of delegation* jiena inkun fuq quddiem. Jiena wasalt ħames minuti qabel il-vetturi l-oħra, u l-istruzzjonijiet illi ngħatajna kienu illi nies

jinżlu ħdejn il-Gates u jimxu sal-ajruplan bl-iskorta tal-MIA magħhom. Ġara illi l-*head of delegation* irċieva telefonata fejn ġie nfurmat illi kien hemm kambjament fil-pjan u cjoe' illi kellna nidħlu bil-vetturi tagħna sa taħt l-ajruplan.

Jiena soqt bl-iskorta tal-MIA quddiemi u cjoe' vettura waħda safra. Warajja kelli serbut ta' vetturi oħra. Il-*Head of Delegation* ġiegħelni nieqaf mal-ġenb kif tidher fl-iskecc, imxengel sabiex jkun jista' jara l-ajruplan u l-vetturi deħlin. Jiena kont wieqaf bir-rota ta' quddiem imdawra lejn ix-xellug.

Jiena wieqaf il-ħin kollu sa kemm seħħ l-impatt, u cjoe' ngħid illi fil-mument tal-impatt jiena kont wieqaf.

Aħna konna weqfin biex il-vetturi l-oħra jgħaddu minn ħdejna w dan sabiex il-*head of delegation* jaċċerta ruħu illi jkunu għaddew il-vetturi kollha.

Hekk kif għaddiet kważi nofs id-delegazzjoni ħassejt daqqa żgħira w darli l-*isteering*. Rajt BMW blu ċar li laqatni ġor-*rim* u baqa' sejjer għaliex ma tistax tieqaf.

Wara illi niżlu n-nies aħna dorna mal-ajruplan u ħriġna 'l barra. Jiena tkellimt max-xufier l-ieħor, u dan issuġġerixxa illi mmorru x'imkien ieħor billi ma konniex inxurjati fuq l-*apron*, u dana sabiex issimulaw inċident f'post ieħor biex b'hekk inkunu koperti. Jiena ma aċċettajtx. Jiena mort l-għassa iżda x-xufier l-ieħor ma riedx jiġi, iżda gie waqt illi konna qed nagħmlu r-rapport ġie.

Jiena ma kelli ebda ħsara ħlief fir-*rim*, iżda bil-*polish* marret il-girfa u għalhekk ma kellux ħsara. Il-vettura l-oħra kellha l-bumper ta' quddiem maqlugħ mill-clips, imma baqa' imwaħħal u kien qed jitkaxkar.

Ix-xufier l-ieħor nafu fis-sens illi ġieli ħdimna flimkien. Ix-xufier l-ieħor naf illi għandu tliet vetturi, u cjoe *Mercedes E Class* bil-Y plate, BMW iswed bil-Y plate, u BMW blu u cjoe' dak illi kien involut fl-inċident. Jiena ġieli rajt l-istess plate fuq vetturi differenti.

Qed niġi muri r-ritratt tal-faċċata ta' BMW illi ġie esebit mir-rikorrenti u ngħid illi din m'hiex il-vettura illi kienet involuta fl-inċident.

In-Numru plate JVB-044 waqt ix-xogħol u ġieli rajtu ħdejn il-knisja tal-Mosta ġieli rajt fuq BMW iswed u ġieli fuq BMW blu.

In kontro eżami Vincent Spiteri qal:

Nerġa nikkonferma illi fil-mument tal-impatt jiena kont wieqaf. Qed tinġibidli l-attenzjoni illi fl-istatement illi kont tajt lill-pulizija jiena kont għidt illi kont miexi

fil-mument tal-impatt ngħid illi jiena niċħad illi għamilt din id-dikjarazzjoni u nżid illi r-rapport huwa kollu kemm hu falz.

Qed tiġi mistoqsi lili għalfejn fir-rapport tal-pulizija hemm imniżżel illi jiena għidt illi l-BMW kienet sewda ngħid li vera għidtlu hekk imma dan għamiltu għax heddidni s-sewwieq l-ieħor. It-theddid kien fis-sens illi jagħmilli ħsara fil-vetturi tiegħi.

Qed jiġi mistoqsi lili għalfejn minkejja illi għadni kemm xehedt illi jiena mort waħdi nagħmel rapport u s-sewwieq l-ieħor ġie wara, fir-rapport hemm indikat illi morna flimkien ngħid illi dan mhux minnu.

Jiena ma naqbilx illi kont jiena illi lqatt il-vettura l-oħra nerġa nikkonferma illi jiena kont wieqaf għal kollox.

Dak inhar tal-inċident aħna konna qed nużaw plates appożiti. Ngħid illi l-assikurazzjoni kienet inħarġet fuq il-vettura DGY-078.

Ngħid illi dak il-ħin jiena ma kontx naf illi l-vettura tiegħi ma kinitx koperta jekk inkun fuq l-*apron* iżda skoprejt dan wara.

Jiena f'ebda ħin ma għamilt claim, iżda ta' Gasan talbuni biex immur iżda jiena xorta waħda m'għamiltx claim.

Jiena kont ġejt infurmat illi ma kontx kopert.

Jesmond Sacco qal:

Dak inhar tal-inċident jiena kont qiegħed fejn qed nindika fuq d-dokument VC1 u cjoe' ħdejn il-Gates. Jiena ma kontx ġo vettura, kont il-ko-ordinatur tal-visita.

Dak inhar kelli nieħu ħsieb it-trasport.

L-ewwel vettura illi daħlet fuq l-*apron* kienet dik tas-sur Spiteri, u quddiemu kien hemm l-iskorta tal-MIA. Fil-vettura tas-sur Spiteri kien hemm l-*advance team* tad-*delegation*. F'ħin minnhom il-vettura tas-sur Spiteri kellha tieqaf fejn indikat fuq l-iskeċċ u dana sar fuq ordni tal-MIA.

Nippreciza illi s-Sur Spiteri daħal fuq l-*apron* qabel l-vetturi l-oħra, li di fatti kienu għadhom lanqas waslu. Il-vettura ta' Spiteri kienet wieqfa u ftit wara bdew jaslu l-vetturi l-oħra u baqgħu deħlin fuq l-*apron* bl-iskorta.

Kif gia semmejt il-vettura tas-sur Spiteri kienet wieqfa u l-passiġġier tieghu kien saħansitra barra mill-vettura.

F'ħin minnhom kien hemm vettura tat-tip BMW kulur blu dieħla fuq l-*apron* jiena smajt ħoss żgħir u meta mort biex nivverifika sibt illi kien seħħ impatt bejn il-BMW il-blu w l-vettura tas-Sur Spiteri. Jiena meta mort sibthom it-tnejn weqfin anzi ngħid illi l-vetturi kollha kienu weqfin. Jiena l-vetturi sibthom ma' ġenb xulxin u l-BMW kellu l-bumper maqluh. Wara l-impatt il-passiġġieri niżlu mill-vetturi rispettivi tagħhom u mxew lejn l-ajruplan.

Is-sur Spiteri kien qed isuq Mercedes sewda. Il-Passiġġier illi kien fil-vettura tas-sur Spiteri baqa' Malta dak inhar.

Lili ħadd ma talabni biex immur nagħmel rapport l-għassa.

<u>KONSIDERAZZJONIJIET</u>

Illi l-inċident mertu ta' l-arbitraġġ odjern jirriżulta li seħħ fuq ir-runway tal-ajruport internazzjonali ta' Malta senjatament fiż-żona maghrufa aħjar bħala *apron* numru 9. Kien għal ħabta tas-7.00 ta' filgħaxija, meta l-vetturi nvoluti fl-inċident kienu fuq igorru xi nies formanti parti mid-delegazzjoni mill-Qatar.

<u>Eċċezzjoni dwar il-preskrizzjoni</u>

Illi l-konvenut Vincent Spiteri fost eċċezzjonijiet oħrajn eċċepixxa illi l-azzjoni attrici hija preskritta ai termini tal-artikolu 2153 tal-kapitolu 16 tal-Ligijiet ta` Malta.

Illi l-artikolu 2153 tal-Kodici Civili jippreskrivi illi l-azzjonijiet ghad-danni huma preskritti bit-trapass ta' sentejn mid-data tal-akkadut illi ta' lok ghall-istess danni.

Illi l-incident mertu tal-kawza sehh fis-17 ta' April 2012 filwaqt illi l-proceduri odjerni gew intavolati fis-16 ta' Jannar 2015.

Illi ghalhekk huwa minnu illi kien ghadda perjodu ta' sentejn mid-data tal-incident meta gew intavolati l-proceduri odjerni, izda dan il-fatt wahdu ma jfissirx illi l-azzjoni hija perenta, u dana ghaliex wiehed irid jara jekk il-perjodu ta' preskrizzjoni kienx gie interrot skond kif titlob il-ligi.

Illi mill-provi prodotti irrizulta illi s-socjeta' rikorrenti kienet intavolat ittra ufficcjali fl-20 ta' Marzu 2013, liema ittra kienet giet notifikata lill-intimat, kif jirrizulta mir-riferta relattiva fit-23 ta' Marzu tal-istess sena.

Illi ghalhekk fit-23 ta' Marzu 2013 il-perjodu ta' prekrizzjoni kien gie interrot u l-atturi minn dak inhar kellhom zmien sat-23 ta' Marzu 2015 sabiex jintavolaw dawn il-proceduri.

Illi ghalhekk huwa car illi l-azzjoni attrici mhiex preskritta w konsegwentement l-ewwel eccezzjoni tal-intimat qed tigi michuda.

<u>Konsiderazzjonijiet fil-Mertu</u>

Illi jidher illi hemm qbil bejn il-partijiet illi l-vettura tal-intimat kienet qed tmexxi l-konvoj tal-vetturi li kienu qed igorru delegazzjoni ta' nies distinti li kienu sejrin lura lejn pajjizhom. Mhuwiex kontestat lanqas illi f'hin minnhom il-vettura misjuqa mill-intimat waqfet mal-genb u illi l-vetturi illi kienu warajha bdew jaqbzuha biex jidhlu taht l-ajruplan.

Illi fejn l-verzjonijiet tal-partijiet ma jaqblux, huwa illi filwaqt illi l-intimat Spiteri jghid illi huwa kien wieqaf ghal kollox meta f'hin minnhom ghaddiet il-vettura tat-tip BMW misjuqa mill-attur Briffa li laqtet il-vettura tieghu, Briffa jghid illi kien l-intimat illi saq go fih meta kien ghaddej ma' genbha.

Briffa qal:

> *Ftit qabel ma wasalna fejn l-ajruplan ħassejt daqqa minn fuq ir-rota ta' quddiem n-naħa tal-lemin. Mad-daqqa rajt vettura tat-tip Mercedes li ġiet mill-lemin tiegħi u daħlet fija.*

Filwaqt illi Spiteri jghid:

> *Jiena wieqaf il-ħin kollu sa kemm seħħ l-impatt, u cjoe ngħid illi fil-mument tal-impatt jiena kont wieqaf.*

Illi in sostenn tat-tezi tieghu, Spiteri pproduca bhala xhud lil certu Jesmond Sacco li stqar illi dak inhar tal-incident huwa kien il-ko-ordinatur tal-visita, u kien inkarigat mit-trasport. Ix-xhud qal illi huwa kien hdejn il-gate waqt illi l-vetturi kienu diehlin ghal fuq l-*apron.*

Illi ix-xhud jikkonferma illi l-vettura ta' Spiteri kienet wieqfa imma izda ma jikkonfermax illi din il-vettura kienet wieqfa fil-mument tal-impatt. Di fatti Sacco jghid illi f'hin minnhom sema' hoss u li kien biss wara illi mar jivverifika dan x'kien illi skopra illi kien sehh impatt bejn iz-zewg vetturi mertu tal-kaz odjern.

Illi in segwitu ghall-incident mertu tal-kawza kien sar rapport mal-pulizija, izda dan sar wara illi l-vetturi relattivi kien iccaqalqu, u ghalhekk kif ikkonferma PC 744 Angelo Rowe ma setax issir sketch.

Illi ghalkemm sketch kien ikun ferm utili ghall-arbitru sabiex jistabbilixxi d-dinamika tal-incident, huwa nteressanti ghall-arbitru dak illi gie dikjarat mill-intimat lill-pulizija w cjoe' *a tempo vergine*. Illi l-intimat fl-istatement illi ta lill-pulizija imkien ma jghid illi kien wieqaf fil-mument tal-impatt, anzi jghid proprju l-oppost, u cjoe' illi kien qieghed in moviment: *"Mr Spiteri stated that <u>as he was driving</u> on the apron ……"* (sottlinear tal-arbitru)

Illi l-intimat mistoqsi in kontro-ezami kif jispjega d-diskrepanza bejn dak illi kien iddikjara lill-pulizija dak inhar tal-incident u dak illi sostna fix-xhieda tieghu f'dawn il-proceduri, jghid illi r-rapport tal-pulizija huwa kollu falz u li l-verzjoni l-korretta hija dik illi kien ta fil-proceduri odjerni.

> *Nerġa nikkonferma illi fil-mument tal-impatt jiena kont wieqaf. Qed tinġibidli l-attenzjoni illi fl-istatement illi kont tajt lill-pulizija jiena kont għidt illi kont miexi fil-mument tal-impatt ngħid illi jiena ničħad illi għamilt din id-dikjarazzjoni u nżid illi r-rapport huwa kollu kemm hu falz.*

Illi l-intimat mistoqsi in kontro-ezami sabiex jispjega kif lill-pulizija kien ddikjara illi l-BMW ta' Briffa kien iswed u issa qed jghid illi kien blu jghid illi dan kien ghamlu ghaliex kien gie mhedded minn Briffa, liema theddid kien fis-sens illi jagħmillu ħsara fil-vetturi tiegħu.

Illi l-arbitru ma jistax jinjora dawn id-diskrepanzi ta' portata konsiderevoli fid-dikjarazzjonijiet tal-intimat, u cjoe' bejn dak illi kien sostna *a tempo vergine* u dak illi ddikjara f'dawn il-proceduri.

Illi huwa principju risaput illi *"l-verzjoni li s-sewwieq jaghtu lis-Surgent a tempo vergine hija l-iktar kredibbli ghaliex tinghata spontanjament minghajr ma s-sewwieq jkollhom cans jahsbu, jintbehu b'certu affarijiet, jitkellmu ma' terzi u konsegwentement ivarjaw il-verzjoni taghhom kif jaqblilhom."*[1]

Illi l-istess kien gie ritenut mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fis-sentenza taghha moghtija fil-kawza fl-ismijiet **Scerri Carmelo vs Darmanin Esther**[2] fejn qalet:

---

1 **Andrew Ciantar vs Joseph Coleiro (PA)** deciza 13/07/2001.

2 Deciza 20/10/2003

Huwa indubitat illi f'kazijiet ta' kollizjoni l-iskizz dejjem gie meqjus bhala element importanti tal-provi, ad eccezzjoni tas-sitwazzjonijiet fejn ikun jidher ovvju illi dan ma jkunx gie redatt sewwa u jkun jonqsu indikazzjonijiet li ma jistghux jitqiesu traskurabbli. L-importanza ta' dan id-dokument giet ravvizata anke fil-kaz fejn dan ma jkunx gie mahluf mis-surgent li rredegieh.

Hekk gie rimarkat illi anke fejn dan hu l-kaz, eppure "hu wkoll veru li dan gie preparat in situ a tempo vergine u hadd ma ressaq dubbju dwar l-integrita` tas-surgent. Dan tal-ahhar huwa recorder tar-'res gestae' u hu fid-dover qabel xejn, bhala parti mill-investigazzjoni tieghu, li jigbor il-fatti rilevanti kif irrizultawlu materjalment u jirregistrahom fl-iskizz ta' l-okkorrenza.

Illi f'sentenza ohra moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-kawza fl-ismijiet **Borg Joanne vs Mizzi Michael** [3], l-imsemmija Onorabbli Qorti kien ippronunzjat ruhha bil-mod segwenti:

Generalment, fatturi rilevanti ghal kollizjoni jirrizultaw mir-rapport maghmul mill-pulizija a tempo vergine u jekk tali fatturi ma jirrizultawx fir-rapport, wiehed jistenna` li kienet issir ghal anqas xi osservazzjoni lill-ufficjal li jkun investiga l-kaz jew lis-superjuri tieghu. In-nuqqas ta` fatturi rilevanti jew determinanti li sussegwentement jassumu importanza fil-kawza bejn il-partijiet jixhet dawl ikrah fuq il-kredibilita` ta` min ikun qed jallega tali fatturi.

Illi l-arbitru b'kull rispett ma jistax jiskarta l-okkorrenza semplicement ghaliex l-intimat iddikjara illi dan huwa falz. L-akkuza tal-intimata hija wahda serja hafna w ghalhekk wiehed kien jippretendi w jistenna illi dan kien jaghmel tentattiv biex jissostanzja din l-allegazzjoni.

Illi ferm indikattiv fl-umli fehma tal-arbitru huwa l-fatt illi minkejja illi ghadda zmien konsiderevoli minn meta gie redatt ir-rapport, l-intimat ma hassx illi kellu jaghmel xi haga sabiex jikkorregi jew jirrapporta l-falsitajiet illi allegatament fih ir-rapport tal-pulizija.

Illi l-arbitru jaqbel ma' dak ritenut mill-Prim Awla tal-Qorti Civili hawn fuq imsemmija w cjoe' illi n-nuqqas ta' fatturi rilevanti jew determinant fl-okkorrenza li sussegwentement jassumu importanza fil-kawza bejn il-partijiet jixhet dawl ikrah fuq il-kredibilita' ta' min ikun qed jallega tali fatturi.

[3] Deciza 22/10/2001

Illi ghar-ragunijiet fuq imsemmija l-arbitru huwa moralment konvint illi l-verzjoni moghtija mill-attur Julian Briffa hija aktar kredibbli w verosimili, u li ghalhekk illi l-incident mertu tal-kawza sehh kif deskritt mill-istess attur.

Illi huwa principju risaput illi kull driver ghandu f'kull waqt tas-sewqan izomm dak li jissejjah "*a proper look out*", senjatament qabel, fil-mument u waqt li jkun qed jaghmel xi manuvra, haga illi naqas milli jaghmel Spiteri qabel ma ddecieda illi jerga jibda jsuq.'

Konsegwentement l-arbitru ghadda sabiex jiddeciedi li r-responsabbilta' tal-incident kienet tinkombi fuq l-appellant odjern.

9. L-ewwel aggravju

Illi permezz tal-ewwel aggravju l-appellant principalment jikkontesta l-konkluzjoni tal-abbli arbitru li l-incident sehh tort tieghu meta filwaqt li kien qed isuq ma zammx 'proper look-out' u b'hekk sehhet il-habta mal-vettura tal-appellat. L-appellant jinsisti li ma setax kien hu li dahal fil-vettura tal-appellat stante li fil-hin tal-incident skont hu l-vettura tieghu kienet wieqfa.

Illi din il-Qorti wara fliet kelma b'kelma l-provi kollha fl-atti tirrileva s-segwenti:

1. Illi a tempo vergine fil-verzjoni li l-appellant ta' lill-Pulizija huwa mkien ma semma li l-vettura tieghu kienet wieqfa fil-hin tal-incident and li kien 'driving';
2. Illi huwa biss fl-istadju ta' xhieda fl-arbitragg li l-appellant beda jsostni li huwa kien wieqaf fil-hin tal-incident;

3. Illi x-xhud imressaq mill-istess appellant Jesmond Sacco xehed li f'hin minnhom il-vettura tal-intimat kellha tieqaf izda ma xehdx li fil-hin tal-incident din kienet wieqfa. Anzi jirrizulta mix-xhieda tieghu li huwa ma rax l-incident isehh izda sema' biss il-hoss tal-incident.

4. Illi l-appellant jargumenta li d-daqqa ma setghetx kienet kbira kif isostni l-appellat stante li x-xhud Jesmond Sacco xehed li huwa sema' 'hoss zghir'. Il-Qorti izda b'referenza ghall-iskizz esebit mill-istess intimat (Dok VC 1) tirrileva li dan ix-xhud ikkonferma li fil-hin li huwa sema' l-incident isehh huwa kien fejn il-'gate' tal-apron filwaqt li l-incident sehh fil-vicinanza tal-ajruplan. Din il-Qorti tqis li x-xhud minn fejn il-'gate' mhux neccessarjament seta' jisma' l-impatt kollu tal-incident u l-gravita' tieghu in vista tad-distanza mhux zghira w'ghalhekk dak li sema' hu mhux neccessarjament jista' jservi ta' prova dwar il-gravita' tad-daqqa.

5. Illi ghalkemm l-istess xhud Jesmond Sacco jghid li l-passiggier tal-initmat f'xi hin ma kienx riekeb fil-vettura filwaqt li din kienet wieqfa, fl-ebda hin ma jikkonferma li dan kien fil-hin li sehh l-incident.

Illi fil-lodo appellat l-arbitru, li kellu l-opportunita' jisma' hu stess u jgharbel ix-xhieda kollha prodotti quddiemu, wasal ghall-konkluzjoni mill-assjem tal-provi kollha u mhux biss mir-rapport kif isostni f'dan l-aggravju l-appellant, li l-verzjoni korretta u veritjera dwar kif sehh l-incident da parti tal-intimat kienet dik originarjament riportata lill-Pulizija waqt ir-rapport (nofs siegha wara li sehh l-incident kif jirrizulta mill-istess rapport), emmen ukoll il-verzjoni tar-rikorrent u

wasal ghall-konkluzjoni li l-intimat ma kienx wieqaf waqt l-incident izda li kien rega' beda jsuq. Apparti minn hekk il-Qorti zzid, li dejjem skont l-istes skizz esebit mill-istess intimat, il-vetturi tad-delegazzjoni nkluz dik tar-rikorrent kienu mexjin bil-mod, linja wahda wara xulxin w'ghalhekk il-Qorti ssibha difficli biex temmen li kien ir-rikorrent appellat li ma baqax fil-linja u habat fil-vettura tal-intimat u huwa aktar verosimili li filwaqt li l-appellat kien qed isuq f'linja mal-vetturi l-ohra, ghal xi raguni l-intimat ghazel li jsuq minghajr ma zamm 'proper look-out' ta' x'kien qed isir quddiemu. In oltre l-Qorti tqis li d-dinamika tal-hsara fil-vettura tal-appellat cioe' fuq il-lemin fuq quddiem tal-vettura, hija evidenza li l-vettura tal-intimat dahlet fiha mill-genb tant li mbuttat il-bumper ta' quddiem. Li kieku kien l-appellat li dahal fil-vettura tal-intimat il-hsara riportata kienet tkun fuq quddiem u mhux fil-genb tal-vettura.

Il-Qorti ghaldaqtant in vista tal-konsiderazzjonijiet suesposti, tqis illi l-arbitru li kellu l-opportunita' li jisma' hu stess ix-xhieda u jgharbel il-kredibilita' o meno taghhom, opportunita' li din il-Qorti ma kellhiex, wasal ghall-konkluzjoni korretta li l-incident de quo sehh tort tal-intimat w'ghalhekk ser tghaddi sabiex tichad l-ewwel aggravju tal-appellant.

10. It-Tieni aggravju

Illi t-tieni aggravju tal-appellant jikkoncerna l-ilment tieghu li l-arbitru ma dahalx fl-eccezzjoni dwar il-kulur tal-vettura tal-appellat cioe' jekk hux sewda jew blu stante li l-appellant isostni li fl-incident ma kinitx involuta vettura BMW sewda kif imnizzel fir-rapport mal-Pulizija izda vettura BMW blu.

Illi din il-Qorti jkollha tammetti li mill-atti din il-kwistjoni tal-kulur tal-vettura nvoluta xejn ma tirrizulta bhala wahda felici. Fil-fatt il-Qorti mill-atti vverifikat kif isegwi:

1. Illi l-Pulizija li rrediga r-rapport ikkonferma fix-xhieda tieghu li l-kulur tal-vettura kien ivverifikah hu stess u kien ra vettura BMW sewda. Dan fil-hin tas-7.30 ta' filghaxija fix-xahar ta' April fejn ikun beda jidlam;
2. L-istess appellat Julian Briffa jinsisti li l-vettura nvoluta u proprjeta' tieghu hija BMW sewda;
3. Min-naha l-ohra l-intimat Vincent Spiteri u x-xhud Jesmond Sacco jsostnu fix-xhieda li l-vettura misjuqa minn Julian Briffa kienet ta' kulur blu. F'hinijiet minnhom l-istess intimat isemmi sahansitra l-kulur blu car. Interessanti izda li originarjament a tempo vergine lill-Pulizija huwa kien indika l-kulur tal-vettura bhala iswed.
4. Is-surveyor li ra l-vettura Natalino Agius xehed li huwa kien inkarigat mill-assigurazzjoni appellata sabiex jaghmel survey dwar il-vettura u jikkonferma li l-kulur taghha huwa 'dark blue'.

Illi l-aggravju tal-appellant huwa fis-sens li la r-rapport tal-Pulizija jindika vettura sewda u l-vettura nvoluta fl-incident kienet blu allura skont l-appellant, l-appellati ma rnexxielhomx iressqu l-prova li l-hsara reklamata sehhet fuq il-karozza verament involuta fl-incident in kwistjoni.

Illi din il-Qorti rat ir-ritratti bil-kulur esebiti fl-atti tal-arbitragg u tqis li minn dak li jidher, il-kulur tal-vettura tant jista' jkun li huwa 'blu skur' kif deskritt mis-surveyor (li din il-Qorti ma ghandhiex dubju li jaf xoghlu sew w'ghalhekk jaf jiddistingwi bejn il-kuluri anki simili hafna tal-vetturi minhabba l-esperjenza tieghu ghall-kuntrarju tax-xhieda l-ohra fl-atti) li facilment wiehed jista' jara l-kulur bhala iswed f'certu dawl u blu f'certu dawl iehor.

Illi izda l-bazi ta' kollox fil-kawza odjerna huwa li l-intimat stess fix-xhieda tieghu jsostni li l-vettura li habtet mieghu kienet BMW ta' kulur blu. L-istess ix-xhud imressaq minnu Jesmond Sacco. Is-surveyor tas-socjeta' appellata wkoll jikkonferma li l-kulur tal-vettura BMW li dwarha ghamel is-'survey' kienet ta' kulur blu skur. Minn dan kollu l-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-vettura involuta fl-incident hija appuntu dik li sar is-'survey' fuqha u li qed jintalab il-hlas tad-danni rrilevantement minn dak li ufficjalment jissejjah il-kulur taghha. Tqis ukoll illi l-argument tal-appellant kien jirnexxi li kieku rrizulta lil din il-Qorti mill-provi li l-vettura nvoluta fl-incident u dik li fuqha sar is-'survey' kienu ta' kulur divers izda fl-atti gie ampjament ippruvat u

sahansitra kkonfermat mill-istess intimat li l-vettura fl-incident u dik li fuqha sar survey kien l-istess.

Illi din il-Qorti filwaqt li tirrileva li kien ikun ahjar li kieku din il-kwistjoni dwar il-kulur ma nqalghetx stante li verament originarjament setghet tqajjem ftit dubji, in vista tal-provi fl-atti, ma tqisx li dan it-tieni aggravju tal-appellant huwa fattwalment gjustifikat w'ghalhekk ser tghaddi sabiex tichad l-istess.

Decizjoni

Ghaldaqstant ghar-ragunijiet kollha suesposti, din il-Qorti tghaddi sabiex taqta' w'tiddeciedi l-appell interpost billi filwaqt li tichad l-aggravji kollha tal-appellant, tichad l-appell u tikkonferma d-decizjoni appellata fl-ismijiet premessi datata 21 ta' April, 2015.

Bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-appellant intimat.

(ft.) Dr. Joanne Vella Cuschieri
Imhallef

(ft.) Maureen Xuereb
Deputat Registratur

Vera kopja

D/Registratur